

Pohjoisessa 2017

Kesä, Lappi ja pohjoinen vetävät vastustamattomasti reissulle matkailuautolla. Halu nähdä erilaista kuin kotiseudun kumpuileva, metsäinen ja järvien pilkkoma maa. Lehdon asukkina kaipaa välillä avoimuutta, tuntureita, vuoria ja merta. Jopa peltolakeuksia.

Eläkeläisenä reissun ajankohdan voi valita aika vapaasti. Meillä viihdytään matkakuumeesta huolimatta alkukesä kotosalla kotimaassa. Silloin luonto on kukkeimmillaan, puut nuorenvihreinä ja kukkaniityt kauneimmillaan sekä laululintujen konsertit ja pesinnät parhaimmillaan. Kun linnut lähes lakkaavat laulamasta heinäkuussa ja osa lähtee jo muuttomatkalle etelään, on meidän aika reissata pohjoiseen.

On upeaa, kun kesää voi jatkaa matkustamalla itse pohjoisemmaksi, missä ketokukat kukkivat vielä voimallisesti elokuussa. Kannattaa ”ikääntyä” kesän kanssa yhdessä.

Meille ei silti kannata olla kateellisia, olemmehan käyneet Lapissa vasta parikymmentä kertaa kesäreissuilla. Hyvän sään aikaan.

Tänä kesänä lähtö ajoittui siis elokuun kymmenenteen päivään, sillä heinäkuun lopussa oli Lapissa liiankin helteistä ajamiselle ja pikkupatikoinnille. Sääennusteet kävivät nappiin, kun katselin Altan seudun ennusteita. Sillä jos siellä on hyvä sää, on myös rannikolla lännempänä ja koillisessa aurinkoista ja jopa vielä vähemmän pilviä.

Kiersimme pohjolaa sekä vasta- että myötäpäivään, myötä- ja vasta-aurinkoon.

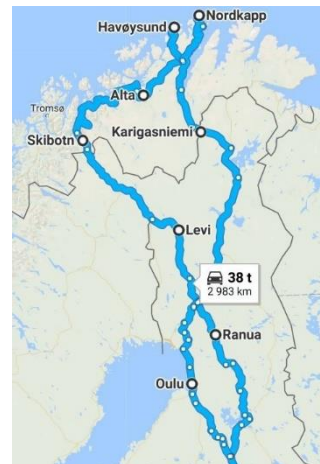
Iisalmesta ylös ajoimme keskimaata pitkin välttäen näin yksitoikkoisimmat valtatiet 4 ja 5. Kohteena olivat Ranuan eläintarha, pakollinen yöpyminen sopivan matkan päässä lähdöstä eli Rovaniemellä. Siitä matka jatkui Leville maisemia ja tunturikasvillisuutta katsomaan. Käsivarren aavat puuttomat lakeudet ovat pitkästyttävyydessään myös erikoista suomalaisittain.

Pohjois-Norjan upeimmat maisemat olivat ohjelmassamme ilman muuta, Lyngen vuono ja -vuoristo, Havøysundin maisematie ja ehkä Nordkapp.

Ennakkoon suunniteltiin kohteita, joissa olisi geologisesti erikoista, tietenkin tärkeitä olisivat eläimet, vaikka paras lintukausi oli jo takanapäin. Mieleisiä nähtäviä olisivat valaat ja muut nisäkkäät. Ja Lapin porot tietenkin.

Kerron näissä tarinoissani eniten mieleen painuneista kohteista.

Matka alkoi aikaisin aamulla ja pitkän ajelun jälkeen saavuimme ensimmäiseen kohteeseen Ranuulle.

Ranuan eläintarhassa

En pitkästytä lukijoita kuvaamalla kaikkia alueen eläimiä, ainoastaan näitä miehiä enemmän kiinnostavia suurpetoja.

Aloitimme reissun patikoinnit kävelemällä tuntikausia ympyrää ja siksakkia Ranuan eläintarhassa. Eväsreppu selässä. Siellä eläimillä on mukavan suuret aitaukset antaen niille vapautta elää eläimeksi. Olla enemmän luonnollisia. Esimerkkinä olkoon ahmat, jotka jopa laukkasivat omaperäisellä tyyllillään. Vapaudessa ja täälläkin kymmeniä kilometrejä yössä.

karhumainen, mutta vilkas osma l. ahma

Hyvän vertailukohteen suurista näätäeläimistä antoi myöhemmin Norjassa merenpohjaa laskuveden aikaan kipittävä ja loikkiva saukko. Molemmat väsymättömiä liikkujia.

Ranuan turistikohteilta, jääkarhulta, oli äskettäin Rukalta tuodut lumet jo sulaneet. Nallet tulivat ulos näytille kuultuaan ensimmäisten ihmisten tulleen tervehtimään niitä. Me tietenkkin kiikaroimaan, sillä niillä pääsee turvallisesti vaikkapa tarkastamaan petojen hampaat. Jotkut muut katselijat olivat selvästi kateellisia meille kaukonäköisille. Myös kameran tehokasta zoomia tarkennettiin karhuihin tarkasti.

pentu oli kooltaan jo aikamoinen

Nuori esillä ollut (ruskea)karhu oli erikoinen moottorikarhu. Kuin voimakasta kissan kehräystä, mutta hitaammalla taajuudella. Luulen äänen olleen kuitenkin äänihuulista tulevaa matalataajuista murinaa. Ennenkuulumaton ja outo ääni tuo oli

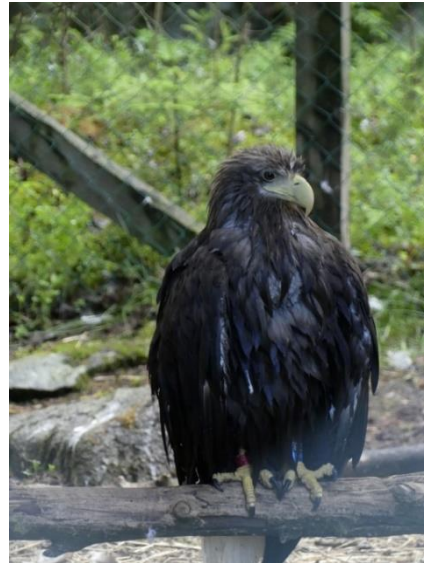

Ilveskissat olivat todella kimmoisan näköisiä. Vaikka täällä väljässä aitauksessa ne eivät tassutellet reunaverkkojen vierustoja levottomina edestakaisin, kuten serkkunsa pienehköjen aitausten Ähtärissä, missä kävimme viime kesänä. Lähes uskomatonta, että meillä Suomen luonnossa elää tuollainen upea kissaeläin.

*tätä aidattua
merikotka
ressukkaa eivät
vapaat korpit
päässeet
kiusaamaan*

Kotkia toivoimme näkevämme pohjoisessa vapaana lentämässä.

Rovaniemellä

Ounasviljongin suuren suurella pysäköintikentällä korkean törmän vaimentaessa valtatie liikenteen ääniä, oli rauhaisaa nukkua omassa petissä oman rouvan vieressä. Ei ollut yskää ja flunssaa kuten nyt syksyllä tätä kirjoitettaessa.

Aamulenkki tehtiin läheisellä Ounasjoen suiston luontopolulla korkean kasvillisuuden kastellessa housut reisiin saakka. Mesiangervoa, rantatädykettä, keltaängelmää, mätässaraa ja harvinaista jokipajua, luetteli rouva askeltaessamme. Huomioin ne toki itsekin, mutta oli mukava kuulla myös niiden nimet.

Sitten löytyi kelluva lintutorni laiturilta. Ja tosiaan, lähetyvillä kelluskeli tavissorsia, haapanoita ja heinäorsia.

Sodan aikaan Ounasjoen yli oli ollut puurakenteinen rautatiesilta. Opastaulun kuvassa sillassa oli pölkky poikineen, pystyssä ja kallellaan. Maahan oli jätetty rautatien pätkä muistoksi paikoilleen. Erikoisuus. Luonto oli voittanut muilta osin.

Lampaat olivat hoitaneet korkeammalla olevia niittyjä huolella. Ne olivat raivanneet puista alimmat oksat, joten näkyvyyttä oli, kun kumartui hieman. Toki naudat tekisivät oksastamisen ylempää, mutta eivät leikkaisi ja jättäisi nurmea yhtä siistiksi.

Sepe-koira oli totta kai mukana opastamassa. Pässä ei siis tarvinnut pelätä.

Ylhäällä

Tunturille piti päästä päivän aikaan. Ja matkailuautolla se onnistuu Levi-tunturilla, kuten kaikki karavaanarit tietävät. Joten mekin liityimme tähän huiputtajien kerhoon. Rouva oli valmistellut puolivalmisteita jääkaappiin ja pakastinlokeroon jopa viikoksi, joten korkeatasoinen, paistetut silakat lohkoporunoilla gourmeee-ateria nautittiin nauttien maisemista haarukkapalojen välillä. Väliin sormien välistä katsoen. Ruokarauhan takasi se, että Gondolit eivät huiputtaneet turisteja lounasaikaan, vaan heidät syötettiin alhaalla ravintoloissa kylläisiksi sopivaan hintaan. Lienevät menneet sitten ruokalevolle.

Esteeksi oli muodostua esteettömälle huippupolulle pääsy jyrkän ja hengästyttävän nousun takia. Piti pysyä koiran ja rouvan mukana. No laskin lopulta heidät menemään edeltä. Eihän maisemat katsomisesta kulu. Luontopolun tuulensuojaisille istuimille päästyä helpotti, kun puhaltelin tuottamani kasvihuonekaasut (hiilidioksidin) taivaantuuliin ja haukkailin vähäistä happea sijalle. Ilma oli ohutta aikamiehelle täällä huipulla. Herkkää tunturikasvustoa varoen liikuimme vain tiellä.

*kuvassa ihmisen ja eläimen polut risteilivät tiuhaan komennolla **pujo** (pujottele)*

Kuin varkain automme ohitti siintävät Ounas-Pallas-tunturit eteläpuolelta ja sitten huomasimme, koukkausten ja käännösten ja levon jälkeen, kiitävämme yhä nopeammin käsivartta pitkin ylös. Sakkoriskillä yli 80 km/h kohti Lyngeniä.

Ennen Norjaan menoa tehtiin samoin kuin edellisenä vuonna, pehmeä kotivesi käytettiin suihkussa hiuksien ja muunkin karvoituksen pesemiseen. Vaikka ainahan on myös mahdollista peseytyä Jäämeressä? Taajamapalveluista maksoimme Suomen puolella ja maito oli tuoreempaa kuin kotona lähtiessä. Vielä tehtiin moottorivaunuun TTT-operaatiot (tyhjennys, täyttö, tankkaus) ja juotiin kahvit. Näin toimien pärjäisimme viikon omavaraisina ilman suurempia kustannuksia. Tankkauskulut siirrettiin visa-kortilla tulevaisuuteen.

puolivillejä, jalostettuja tunturipeuroja l. poroja

Luupää hirvaiden sarvet olivat kasvaneet kesälaitumilla hyvin kesän aikana. Rykimäaika lähestyi.

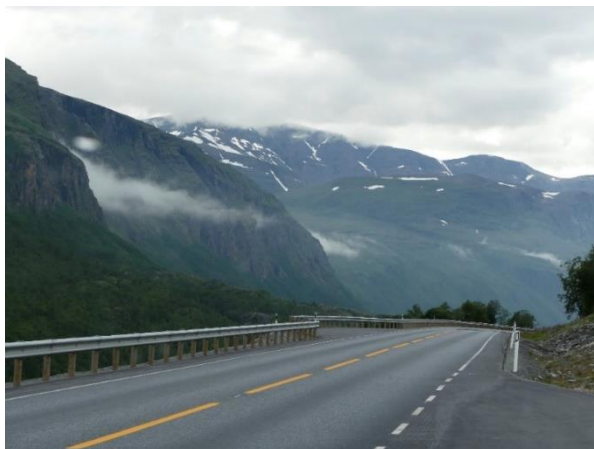
Näkemiin satavuotias Suomi. Ja edulliset roaming-hinnat.

Täältä Suomen maanteiden korkeimmasta kohdasta oli helppo lasketella kohti puoli kilometriä alempana olevaa merta.

Pohjoisessa 2017

Lyngen

Jo kaukaa tulivat näkyviin lumihuippuiset Lyngenin Alpit lähes kaksi kilometrisine huippuneen. Suomessa sellaisia näkee vain TV:n ruutuun pienennettyinä. Elokuussa vuorten huipuilla on tuttuun tapaan jäätä ja lunta.

Nyt pari vuotta sitten uudistettu E8 valtatie vei nopsaan merenrantaan Skibotn-joen suistoon.

Olimme vuonon rannassa ennen aikojaan, sillä kännykän kellot olivat valinneet Norjan ajan eli tunti taaksepäin. Onneksi auton kello pysyi ajassaan, sillä meillä pojilla, Sepe-koiralla ja minulla oli jo nälkä. Suomen ajassa pysyimme sitten loppumatkan ajellessamme itään suomen pohjoispuolella, ja olimme seuraavan viikon ajan kaikkialla hyvissä ajoin norjalaisittain. Kotoisesti.

Suistoon oli kertynyt paksut sorakerrokset, joiden päällä on leikatun nurmikon kaltaiset tasaiset ja pehmoiset varvikot. Vaikkapa teltailla, kuten täällä eräs suomalainen retkikunta oli tehnyt. Tai istuskella jalat penkalta roikkuen katselemassa laskuveden paljastamaa merenpohjaa, lintuineen ja muine suolaveden asukkeineen. Taas kiikaroiden. Ellei sitten istahda maanmyötäisenä kasvavan katajan neulapetiin.

Meren tuoksu oli voimakasta jopa ihmisille ja näkökykyä tehostimme kiikareilla. Sepe-koira ihmetteli tuoksuja kirsu väpättäen.

Särkillä oli suuret määrät erilaisia lokkeja sekä meriharakoita. Niillä pesinnät näyttävät onnistuneen hyvin. Liejuista pohjaa piipersi myös kahlaajia, runsaimpana lyhytjalkaisia tullejä. Suurimpia jaloittelijoita olivat lättäjalkaiset merihanhet. Kauempana vedessä uiskenteli koskelo- ja haahka-lauttoja ja kaukana runsaasti mustalintuja. Ilmassa taituroivat lapintiirat.

Liikenne oli rauhallista, joten pitkän taipaleen ja pitkän päivän jälkeen jäimme paikoillemme. Mobiili oli ajettu valmiiksi sellaiseen suuntaan, että asuinosaan suurista ikkunoista oli upeaa katsella merta ja jyrkkiä lumihuippuisia vuoria iltamyssyjen aikaan.

Aamulla oli taas laskuvesi mutta rannalla lintuja vähän laisesti, eikä hanhia näkynyt. Syynä oli merikotkapari. Ne istuivat arvokkaan ja kylläisen oloisina kivellä liki toisiaan. Niiden aamupalahankinta jäi näkemättä. Nehän syövät vain tuoretta lähiruokaa.

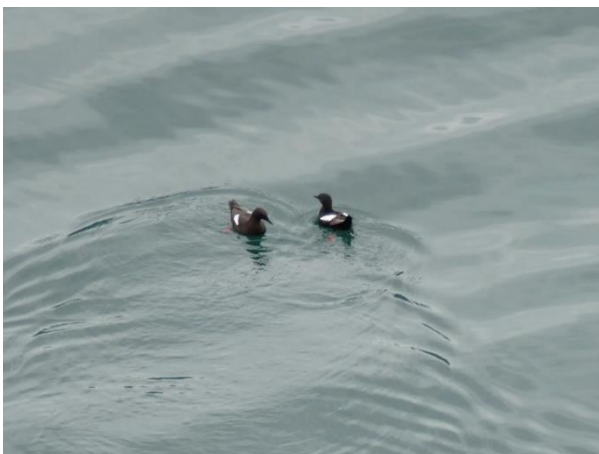
Siirryimme kylän satamaan, josta yksi jäätikkö vuorella näkyy oikein hyvin. Kiinnitin jalustan tiukasti kaukoputkeen ja siinä se sitten pysyi paluuseen saakka. Milloin missäkin ahtaassa matka-autossa asujien tiellä tai kahareisin ulkona.

Linnuista näkyvimpiä olivat valkoiset lokki- ja pikkukajavaparvet, myrskylintujen havikset jäivät epävarmoiksi. Taivaalta puuttuivat tyystin myyränsyöjä piekanat, samoin muut haukat. Paras lintujen havainnointikausi oli elokuun alussa täällä pohjoisessakin jo ohi. Jyrkänteillä pesineet merilinnut olivat häipyneet poikasineen jo kauas merelle.

kaukoputki suunnattiin matalikolle

Jatkoimme matkaa pitkin Lyngen vuonon rantatietä katse tiukasti vasemmalle, vuonolle ja vuorille. Sopivaa 70 km/h rajoitusta noudatellen. Välillä pysähdyimme levikkeille pitämään niskajumppaa ja perässä hoputtaneet matkailijat ja rekat pääsivät ohi. Hyvä niin, sillä kahdelta levikkeeltä näimme pinnalla henkäisemässä pistäytyneitä pyöriäisiä.

Erään jyrkänteen alta paljastui parvi riskilöitä. Ne löytyivät kaakkurien äänien perusteella. Menimme kurkkimaan alas jyrkänteeltä ja löysimme ensin kaakkurit, sitten niiden lähellä ääneti kelluvat riskilät.

Samalla levikkeellä bongasimme reissun ensimmäisen pyöriäisten parven. Neljä pikkupalasta.

Gorsabrua

Katselin maisemia kuin viimeistä päivää. Sillä seuraava kohde oli ennakkoon pelottava ja ennen näkemätön. Sorapintainen kapea serpentiinitie ylös Gorsabrua-rotkolle.

Heti kohta tulimme kohti Halti-tunturia työntyvään Kåfjorden vuonoon, jonka pohjukasta lähdimme nousemaan ajaen jokilaaksoa ylös. Laakson loppupään tie oli kuoppaisempi kuin koskaan tiet Suomessa. Uskokaa pois.

Tavoitteena oli reilut 100 m syvän Gorsabrua rotkon yli johtava kävelysilta. Sinne piti ajaa sateen uurtamaa serpentiinitietä ykkösvaihteella välillä jopa sutia ottaen. Kohtaamispaikkoja oli harvassa ja pelkona peruuttaminen. Sillä soralla jyrkässä vastamäessä peruuttaessa etupyörät lukkiutuvat helposti ja silloin ohjaaminen voi tulla viimeiseksi sellaiseksi.

Oli myös reilusti painorajoitettu, erään kanjonin yli mentävä puukantinen silta. Kohotin ahteria siinä ihan vaistomaisesti. Heti sen jälkeen oli jyrkkä mutka kallion ympäri, kaide oli kallistunut putouksen päälle. Huh huh, ketään ei onneksi tullut vastaan ja pääsimme ylös lähes taivaaseen saakka. M-auton tiheä välitys ja alle 3 tonnin kokonaispaino auttoivat asiaa.

U-laaksoa takaviistoon

vänkärin puoleista maisemaa autotiesillalta

viimeiset pari kilometriä rotkolle asteltiin jalan

Gorsabrua-kanjoni oli kapea eikä kävelysillalla ihme kyllä tullut voittamatonta korkeanpaikan kammoa, siis halua heittäytyä alas malliin hämähäkkimies.

Koski kohisi valkoisena kanjonin pohjalle, joka oli vesisumun peittämä ja 150 metriä syvä.

*rouvan askel ei tukevaa kävelysiltaa
hytkäyttänyt*

Kun nuoret miehet alkoivat valmistella bentsihyppyä sillalta, me poistuimme paikalta.

Ylemmäksi kohti Halti-tunturia emme ajaneet. Liian huonoa tietä matkailuautolle eikä Norja edes luovuttanut suunnitelusta huolimatta Haltilta korkeampaa huippua satavuotislahjaksi Suomelle. Sellaista olisimme toki käyneet katsomassa. Kaukoputkella.

Ja taas serpentiinitietä, nyt etukenossa alaspäin.

Edessä vaarallisimman tuntuinen jyrkkä mutka, tuskin matkailuautoa leveämpi. Tuo tultiin ylös, kun ei voinut pysähtyä eikä ennättänyt säikähtää. Rouva oli ainakin silloin ihan hiljaa. Nyt toppuutteli.

Onnekseni hän ei ajanut tuota leveää matkailuautoa.

Matka oli todella mieliinpainuva ja stressivatsa muistutti olemassaolostaan. Äkkäytymällä.

Päällystetty mutkainenkin valtatie vuonon rannalla tuntui taas turvalliselta ja autoilu mukavalta. Maisemat soljuivat mahtavina.

Spåkenes

Kohta saavuimme Lyngen-vuonon ehkä kauneimmalle paikalle Spåkenesiin.

Kuvassa alla on uusi piilokoju lintujen tarkkailuun. Siinä oli paras tapaamani ikkunalauta kannattelemaan käsiä ja kiikaria oikealla korkeudella. Kaikki käydyt suomalaiset piilokojut mukaan lukien.

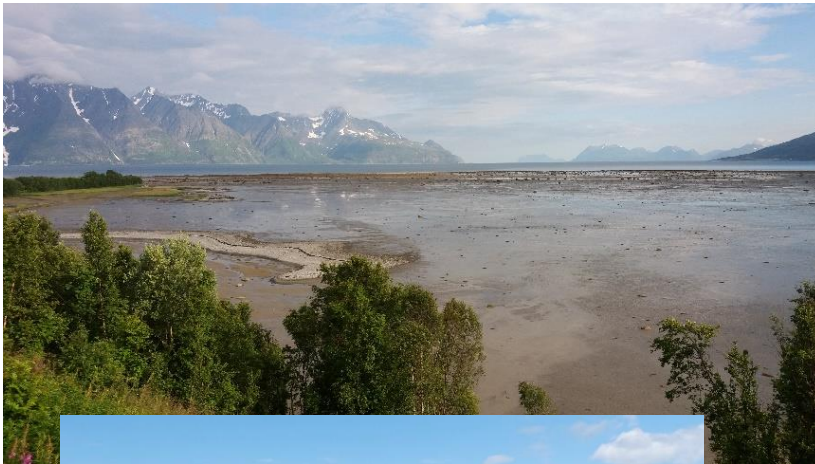
Oli taas laskuvesi ja pääsimme mielipuuhiimme, rouva kiikaroimaan lintuja minä ällistelemään uskomattoman upeita vuoria, Lyngenin Alpejeja. Sata kilometriä pitkä vuorijono ja suoraan merestä nousevia yli kilometrisiä vuoria. Toinen toistaan kauniimpia lumi- ja jäätikköhuippuja valkoisten haituvapilvien, kuin kaulaliinujen takana. Ainakin ilta-auringon valaistessa ja tehdessä varjoja.

Spåkenes

- *Täällä haluaisin kokea, kun pohjoismyrsky iskee avoimeen vuonoon, tuuli ja sade piiskaavat meren vaahtopääksi ja sulkee ihmisen sisätiloihin.*
- *Täältä haluaisin nähdä länsituulen työntävän tummat sadepilvet vuorien yli ja repivän ne riekaleiksi auringon paistaa.*
- *Tuonne voisi istua, katsella päiväkausia, kun Siperiasta työntyy lämpörintama, tyynnyttää meren ja helle vie miehestä mehut*
- *Täällä haluaisin asua ja elää. Kesällä*

Oli loppukesä ja lämpöä +19 astetta. Luode I. laskuvesi oli paljastanut runsaasti merenpohjaa. Lietteellä oli kymmeniä merihanhia ja ristosorsan suuri poikue ja pisimpänä harmaahaikara tavanomaisempien rantalintujen joukossa. Merikihun molemmat värimuodot esittäytyivät lentäen ja käppäillen. Kahlaajista suokukkoja, suosirrejä ja tyllejä. Ruokkilintuja ei näkynyt kauempana vuonolla, mutta pari pyöriäistä. Edellisvuonna tavattua suurisuista hallia ei nyt näkynyt haukottelemassa.

Kun palasimme paikalle hieman myöhemmin uudelleen, eräällä kivellä istui merikotkapari. Hanhia ei näkynyt ja ranta oli hiljentynyt. Oliko ne kaikki syöty? Seurasimme pelotonta

saukkoa, joka juoksi maalta merelle päin ojan tapaista syvännettä seuraten. Väliillä sukeltaen ojaan ja napaten sieltä pikkukalan.

Laskuvesi oli vanginnut kaloja lammikoihin. Lietteellä oli runsauden aika.

Nousuvesi tyhjensi matalikon lopullisesti linnuista.

Jängällä oli kypsiä lakkoja, joita saimme litran ihan nopsaan norskeilta salaa, sillä ketään muita ei alueella liikkunut

Rantakoivikosta rävähti lentoon riekko.

Meidän oli aika levätä ja lähteä sitten jatkamaan matkaa. Pohjoiseen.